

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗΝ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
ΩΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

(11 Ὀκτωβρίου 1896)

ΥΠΘ

(†) ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΤΕΣΗ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡ. ΔΗΜΝΟΥ

Ὁ Κεφαλληνίας Γερμανὸς Καλλιγᾶς ἐκλεγείς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, τῇ 5 Ἰουλίου 1889, ἀπέθανε τῇ 18 Ἰανουαρίου 1896¹. Παρῆλθον ἔκτοτε δύο καὶ πλέον μῆνες καὶ ὄμως οὐδεμία, πρὸς λύσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ζητήματος, πρόσδος ἐνεφανίζετο, παρουσιαζομένων καὶ πάλιν μεγάλων δυσχερειῶν καὶ ἀντιθέσεων γνώμων προδικαζουσῶν ὅτι τοῦτο, οὐ μόνον θὰ χρονίσῃ, ἀλλὰ καὶ σάλον τῇ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἐπιφέρῃ· οὐδεὶς αἰσιοδοξεῖ διὰ τὴν ἡρεμον αὐτοῦ ἐξέλιξιν· ἀπ' ἐναντίας σοβαρώταται ἐνδείξεις ὑπάρχουσιν, ὅτι καὶ αὐθις θὰ ἐπέλθῃ ἀνυπολόγιστος πνευματικὴ ζημία διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ἀναδείξεως προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· προοιωνίζεται, ὅτι αἱ ἀλλεπάλληλοι, τῆς Ἱ. Συνόδου, συνεδρίαί, θὰ καταναλίσκονται εἰς ἀτέρμονας συζητήσεις ἐπερειδομένας ὅτε μὲν ἐπὶ κανονικῶν, ὅτε δὲ ἐπὶ νομικῶν λόγων, ὥστε καὶ αὐτῇ, εἰσέτι, ἡ σύνθεσις τῆς νὰ μεταβληθῇ, προκειμένου νὰ ἐκλεγῇ ὁ τῆς Κυβερνήσεως, ἀρεστός· ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ γεγονότα εὐγλωττότερον ἡμῶν θὰ ὀμιλήσωσιν.

Τὴν ΜΓ' (1895—1896) Συνοδικὴν Περίοδον ἀπετέλουν, ἐκτὸς βεβαίως τοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου, οἱ Ἀργολίδος Νίκανδρος Δελούκας, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Θεόκλητος Μηνόπουλος, Ὑδρας καὶ Σπετσῶν Ἀρσένιος Γουμποῦρος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Νεόφυτος Παναγιωτόπουλος· μετὰ τὴν πρὸς Κύριον δὲ ἐκδημίαν τοῦ Γερμανοῦ, ὡς αἰνεδρον ἔκτακτον μέλος ἐκλήθη ὁ Πατρῶν καὶ Ἡλείας Ἱερόθεος Μητρόπουλος· τοιοῦτοτρόπως ἡ Σύνοδος νομικῶς ἀπηρτισμένη θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ προχωρήσῃ πρὸς συζήτησιν καὶ λήψιν ἀποφάσεως, περὶ ἐκλογῆς νέου Μητροπο-

1. Χρυσ. Παπαδοπούλου: Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν σ. 91. *Μεσοσηνίας Πολυκάρπου*: Γερμανὸς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (Καλλιγᾶς) ἐν «Θρησκευτικῇ καὶ Χριστιανικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ» τ. Β' σ. 915. Γερ. Κοινάκη: αὐτόθι τ. Α' σ. 443. Βασ. Ἀτέση: Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, τ. Α' σ. 16. Τοῦ αὐτοῦ: Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας, ἐν «Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου» ἔτ. 1950 ἀριθ. φύλ. 2—3 σ. 73.

λίτου Ἀθηνῶν καὶ ὄντως ἡ Συνοδικὴ συνεδρία τῆς 10 Ἀπριλίου 1896 ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἐξελέξεως τοῦ, ὑπὸ κρίσιν, θέματος.

Κατ' αὐτὴν δηλ. ὁ Προεδρεύων Σεβ. Ἀργολίδος εἰσηγούμενος τοῦτο παρεκάλει τὰ λοιπὰ Συνοδικὰ μέλη, ὅπως ἐπιληφθῶσι τῆς ὑποθέσεως, εἰ καὶ ἀπουσίαζεν ὁ Ὑδρας ἀσθενῶν ἀπὸ ἡμερῶν ¹. Καίτοι ταῦτα ἀπεδέχθησαν τὴν πρότασιν τοῦ Προεδρεύοντος, ὅμως συνεφώνησαν, ὅτι δὲν δύναται νὰ προχωρήσωσιν εἰς συζήτησιν ἐπ' αὐτῆς, καθ' ὅσον ἀπουσίαζεν ὁ συναδέλφος τῶν διὰ τοῦτο παρεκλήθη ὁ Προεδρεύων, ὅπως ἐπισκεπτόμενος αὐτὸν οἴκοι μεταβιβάσῃ οὐ μόνον τὰς εὐχὰς τῆς Ἱ. Συνόδου περὶ ταχείας αὐτοῦ ἀναρρώσεως, ἀλλὰ παρακαλέσῃ, ἐπὶ τούτοις, αὐτόν, ὅπως προσέλθῃ εἰς τὰς συνεδρίας αὐτῆς. ἐπὶ τῷ τέλει τῆς προωθήσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ ζητήματος, ἀπαντήσαντα, ὅτι «ἐνεκα τῆς καταστάσεως τοῦ ψυχροῦ καιροῦ» ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο. Κατόπιν τῆς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεώς του ἡ Σύνοδος ἀπεφάνητο, ὅπως ἀναβληθῆ ἢ, ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, συζητήσεις ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ὁποίων «θέλει εἶσθαι δυνατόν νὰ προσέλθῃ ὁ ἐν λόγῳ Ἱεράρχης, διότι ἡ Σύνοδος κατὰ τὴν συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ προκειμένου ζητήματος... δεόν νὰ εἶναι πλήρης». Ἐὰν ὅμως, προσέθεσεν ὁ Ἀργολίδος «μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν δυνηθῆ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ Συνοδικὸν κατὰστημα, τότε ἡ Σύνοδος νὰ μεταβῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ εἰρημένου Ἱεράρχου, συνωδὰ τῷ β'. ἄρθρῳ τοῦ κανονισμοῦ τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς τρεχούσης Συνοδικῆς περιόδου, ἀφοῦ προηγουμένως ποιήσῃ αὐτῷ γνωστὸν τοῦτο, ἵνα ἐκεῖ συνεδριάσῃ καὶ συζητήσῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου».

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Σεβ. Προεδρεύοντος ἅπαντα τὰ λοιπὰ Συνοδικὰ μέλη ὁμοφώνως ἀπεδέχθησαν «μόνον ὡς πρὸς τὴν μέχρι τῆς Δευτέρας ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως». Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαντα ὅμως συζήτησιν ἐπ' αὐτῆς, παρεμπιπτόντως καὶ ἀνεπισημως, ὁ Τριφυλίας παρετήρησεν «ὅτι μετάθεσις ἐπισκόπου εἰς πλήρωσιν τῆς σχολαζούσης Μητροπόλεως Ἀθηνῶν δὲν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου», τοῦ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ἀπαντήσαντος «ὅτι βεβαίως ἐπιτρέπεται». Παρεμβαίνων ὅμως ὁ Προεδρεύων εἶπεν «ὅτι σήμερον, ὡς εἴπομεν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιληφθῶμεν τῆς κυρίας οὐσίας τοῦ ζητήματος τούτου, μὴ οὔσης πλήρους τῆς Συνόδου, ἐνεκα τῆς εὐλόγου ἀπουσίας τοῦ σεβ. ἐπισκόπου Ὑδρας. Τότε ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ὑπολαβὼν εἶπεν, ὅτι ἀπλῆ συζήτησις δύναται νὰ γίνῃ καὶ ὑπὸ τῶν τεσσάρων παρόντων μελῶν, καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ πεποιθήσιν καὶ γνώμην πᾶσα συνδιάσκεψις καὶ διάγνωσις τῆς Συνόδου δὲν ἀπαιτοῦσιν πάντοτε τὴν παρουσίαν καὶ τῶν πέντε μελῶν» ².

Καὶ κατὰ μὲν τὴν συνεδρίαν τῆς 15 Ἀπριλίου ἀνεγνώσθη τοῦ Ὑδρας,

1. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. σ. 96.

2. Κώδιξ Ἱ. Συνόδου 16-2-1896—29-10-1899 σ. 23.

ἐπιστολῇ ἀναφέροντος τῇ Συνόδῳ, ὅτι «κατὰ ρητὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἐπισκεπτομένου αὐτὸν ἱατροῦ κ. Ὁρφανίδου, δὲν δύναται οὔτε εἰς τὸ Συνοδικὸν Γραφεῖον νὰ προσέλθῃ, κατὰ τὴν πρόσκλησιν τῆς Συνόδου, οὔτε παρ' ἑαυτῶ νὰ δεχθῇ τοὺς Σεβασμιωτάτους συνοδικοὺς συνέδρους πρὸς συζήτησιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ζητήματος, ἐκ φόβου μὴ ἐπέλθῃ εἰς αὐτὸν ἐπιδεινώσεις τῆς σωματικῆς του καταστάσεως, ἔνεκα τῆς ἐνδεχομένης ἰσχυρᾶς συζητήσεως», κατὰ δὲ τὴν, τῆς 17ης, τοιαύτην, ὁ Προεδρεύων «ἐγνωστοποίησεν εἰς τὴν Σύνοδον, ὅτι τῇ ἐντολῇ Αὐτῆς ἐπεσκέψατο οἴκαδε τὸν σεβ. ἐπίσκοπον Ὑδρας καὶ Σπετσῶν συνοδικὸν μέλος καὶ ἠρώτησεν αὐτόν, ἐὰν θὰ μετὰσχῃ τῆς συνεδρίας τῆς γενησομένης τῇ 15 μηνὸς ἤδη ὑπερμεσοῦντος τῆς καθωρισμένης ὑπὸ τῆς Συνόδου εἰς συζήτησιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ζητήματος. Οὗτος δὲ ἀπεκρίνατο αὐτῷ, ὅτι τοῦ καιροῦ ἐν ἀνωμάλῳ ἔτι καταστάσει διατελοῦντος, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ παραστῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Γραφείῳ τῇ τεταγμένῃ ὑπὸ τῆς Συνόδου, ἡμέρᾳ, ἐλπίζει ὅμως, ὅτι τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ 22 μηνὸς τρέχοντος θὰ δυνηθῇ νὰ παρουσιάσῃ» καὶ ἐν συνεχείᾳ προσέθετο· «Ὑμῖν ἀπόκειται νὰ ἀποφασίσῃτε ἐὰν πρέπῃ νὰ προβῶμεν εἰς συζήτησιν ἢ νὰ ἀναβάλωμεν αὐτὴν μέχρι τῆς προσεχοῦς Δευτέρας, ἀλλ' οὐχ' ἤττον γνώμην ἔχω, ὅτι δέον νὰ ἀναβάλωμεν τὴν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀπλῆν συζήτησιν.· ἐπὶ τινὰς ἀκολούθως δ' ἔτι ἡμέρας, ἕως οὗ βελτιωθῇ ἡ ὑγίεια τοῦ μνησθέντος Ἱεράρχου καὶ εἰδοποίησιν οὗτος περὶ τούτου τὴν Σύνοδον».

Εἶτα ὁ Σεβ. Πατρῶν καὶ Ἡλείας παρετήρησεν «ὅτι ἐπόμενοι τῇ προηγουμένῃ περὶ τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην συζητήσεως καὶ λύσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ ζητήματος ἡμῶν, ἀποφάσει, πρέπει νὰ προβῶμεν, διότι ὡς ἄλλοτε ἐξηνεγκα γνώμην δύνανται καὶ τέσσαρα μέλη τῆς Συνόδου νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς συζητήσεως τοῦ προκειμένου ζητήματος» καὶ ὅτι «κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας τοὺς διαγορευόντας τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν ἐπισκοπῶν μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς χηρέσεως αὐτῶν, δὲν δύναται ἡ Σύνοδος ἐπὶ πλέον νὰ ἀναβάλῃ τὴν συζήτησιν καὶ ἐπίλυσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος, καθ' ὅσον ὑπέχει εὐθύνην ἐνώπιον αὐτῶν τῶν κανόνων», καὶ ἦν γνώμην ἀπεδέξατο καὶ ὁ Σπάρτης· τέλος ὁ Τριφυλίας εἶπεν· «ἀφοῦ ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς συνοδικὸς συνέδρος ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν προσεχῆ Δευτέραν θέλει προσέλθει εἰς τὸ Συνοδικὸν Γραφεῖον» ὁρθὸν καὶ πρέπον ἔσται «νὰ ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις, ἐὰν θέλωμεν ἢ, ἐπὶ τοῦ προκειμένου σπουδαίου ζητήματος, συζητήσις νὰ διεξαχθῇ ἐν πνεύματι ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ὁμονοίας»· ἀποδεκτῆς γενομένης τῆς προτάσεως ταύτης τοῦ Τριφυλίας ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ σχετικὴ, ἐπὶ τῆς ὑπὸ κρίσιν ὑποθέσεως, συζήτησις διεξαχθῇ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 22ας Ἀπριλίου, ἀσχέτως τῆς προσελεύσεως ἢ μὴ τοῦ Ὑδρας¹.

Καὶ ὄντως, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς Συνόδου, ἐν ὀλομελείᾳ, εὔρε-

θείσης, μετὰ τὴν προσέλευσιν καὶ τοῦ Ὑδρας, οὐτινος ἡ ὑγεία εἶχεν ἀποκατασταθῆ, ὁ Σεβ. Προεδρεύων παρεκάλεσε τὰ ὑπόλοιπα Αὐτῆς μέλη, ὅπως «ἐπινεύοντος καὶ ἐπενεργοῦντος τοῦ ἁγίου πνεύματος» σκεφθῶσιν «ἐν εἰρήνῃ, ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ» περὶ ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου τοῦ Γερμανοῦ προσειπὼν τὰ ἑξῆς. «Σεβασμώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί! Ἡ θεία πρόνοια ἡ, τὸ σύμπαν μέχρι τῶν ἐλαχίστων, διέπουσα ἠυδόκησε νὰ ἄρῃ ἀφ' ἡμῶν τόν, πρὸ μικροῦ, παρακαθήμενον ἐπὶ τῆς ἑδρας ταύτης πρωθιεράρχην, καὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου σωματείου Πρόεδρον, τοῦ ὁποίου ἡ αἰφνιδία καὶ ἀπροσδόκητος ἀρπαγὴ κατελύπησεν οὐ μόνον ἡμᾶς τοὺς συνεργαζομένους μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν Ἱεραρχίαν καὶ πάντας τοὺς γνωρίσαντας αὐτόν. Ἀπέναντι ὅμως τῶν ἀνεξερευνήτων βουλῶν τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ἡμεῖς οἱ θνητοὶ οἱ ἀγνοοῦντες τί ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζητοῦμεν, οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἢ «εἶη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον, οὕτως αὐτῷ ἔδοξε οὕτω καὶ ἐγένετο, αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἕξ ἡμῶν μεταστάντος». Ἦδη, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, συνήλθομεν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἰδρύματι, ἵνα, ἐπινεύοντος καὶ ἐπενεργοῦντος τοῦ ἁγίου πνεύματος, σκεφθῶμεν ἐν εἰρήνῃ, ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ ὠρίμως καὶ ἐμβριθῶς καὶ καταδείξωμεν τὸν διάδοχον τοῦ, ἐν Κυρίῳ, ἀναπαυθέντος. Τίτι δὲ τρόπον, ἢ περὶ τούτου ἐκλογή, ἐκτελεῖται πάντες γινώσκομεν, δι' ὃ περιττὸν θεωρῶ νὰ ὑποδείξω ὑμῖν τούτον. Τοῦτο μόνον ὑπενθυμίζω τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὅτι δέον νὰ λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν ἔπισην τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣσον ἡ θέσις τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι οὐ μόνον ὑψηλὴ, ἀλλὰ καὶ πολυάσχολος καὶ ποικίλη κατὰ τὴν ἐργασίαν. Τούτων ἕνεκα χρῆζει ἀνδρὸς ἱκανοῦ καὶ μεγάλης, περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πείραν κεκτημένου, ἵνα οὕτω δύναται τελεσφόρως νὰ διεξάγῃ πάντα τὰ παρουσιαζόμενα αὐτῷ ἐκάστοτε ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ Πολιτείαν. Ταῦτα ἐν νῷ ἔχοντες ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὑποδείξατε, ἐν ἀδελφικῷ πνεύματι, ὃν τινα ἢ συνείδησις καὶ τὸ καθήκον ὑμῶν ὑπαγορεύει. Ἀρχιερεῖς ἀποτελοῦντες τὴν ὅλην Ἱεραρχίαν τοῦ Κράτους εἰσὶν 24, ἕξ ὧν 16 Ἀρχιεπίσκοποι καὶ 8 Ἐπίσκοποι. Πάντες γνωρίζομεν, ἅγιοι ἀδελφοί, ὅτι σκοπὸς τῶν πολυμελῶν σωματείων εἶναι ἡ, διὰ συσκέψεως καὶ συζητήσεως, ἐξεύρεσις τῆς ἀκριβοῦς ἀληθείας καὶ ὀρθότητος παντὸς ἀντικειμένου συζητουμένου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀληθὴς ἀκρίβεια καὶ ὀρθότης πολλῶν ἀντικειμένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ μὲ πρῶτην συζήτησιν, διὰ τοῦτο καὶ πολλάκις ἀναβάλλεται αὕτη εἰς δύο καὶ τρεῖς συζητήσεις, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου σπουδαίου ζητήματος πιθανὸν νὰ συμβῇ, ἵνα συζητήσωμεν ἅπαξ, δις καὶ τρίς.

Κωλύματα προτάσεως :

α) Ὅτι ἡ παροῦσα Σύνοδος δὲν εἶναι συγκεκριμένη κατ' οὐσίαν κατὰ τὸν Σ' Καταστατικὸν Νόμον (ἄρθ. γ') καὶ ΣΑ' Νόμον (ἄρθο. γ'), ἀλλὰ κατὰ τύπους, ὡς μὴ ἔχουσα τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν τακτικὸν καὶ ἰσό-

βιον Πρόεδρόν της. Ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἀνάγκης καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς κηρύξεως Αὐτῆς ὡς Αὐτοκεφάλου, ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, καὶ αἱ λοιπαὶ Αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὅταν χηρέυση ὁ Πατριαρχικὸς ἢ ὁ Μητροπολιτικὸς θρόνος, οὐδέποτε ἀπολύτως οὐδέποτε, προέβησαν εἰς πρότασιν, ἀλλὰ πάντοτε γίνεται μετάθεσις κεχειροτονημένων Ἀρχιερέων.

β) Ἡ καινοτομία τῆς Συνόδου καὶ τὰ ἄδηλα Αὐτῆς ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέλλοντι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Διότι πιθανῶς ὁ, συνεπεία, προτάσεως ἐκλεχθῆσόμενος νὰ εἶναι ἱκανός, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον νὰ μὴ εἶναι τοιοῦτος.

γ) Ἡ προσβολὴ καθ' ὅλης τῆς Ἱεραρχίας, ἣτις διὰ τούτου δέον νὰ θεωρηθῆ ἀνίκανος πρὸς κατάληψιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου Ἀθηνῶν.

δ) Ἡ ἐξεύρεσις τριῶν κληρικῶν ἀνωτέρων κατὰ πάντα, πάντων τῶν Ἱεραρχῶν».

Ἐπόμενος, τῷ προλογήσαντι Σεβ. Προεδρεύοντι, ὁ ἅγιος Ὑδρας, συμφωνοῦντος καὶ τοῦ Τριφυλίας, προσέθεσεν. «Ἐπειδὴ συνωδὰ τῷ Γ' ἄρθρῳ τοῦ περὶ Ἐπισκοπῶν καὶ Ἐπισκόπων Σ' Νόμου, πᾶσα χηρέουσα Ἐπισκοπὴ πληροῦται διὰ τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπου ἐνὸς τῶν, ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ψηφίζομένων τριῶν κληρικῶν ὑγιῶς ἐχόντων περὶ τὴν πίστιν καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ καὶ ἐκκλησιαστικῇ παιδείᾳ διακεκριμένων» ἐπομένως καὶ ἡ πλήρωσις τοῦ χηρέοντος Μητροπολιτικοῦ θρόνου Ἀθηνῶν δέον νὰ γίνῃ μόνον διὰ χειροτονίας καὶ οὐχὶ διὰ μεταθέσεως ἐνὸς τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ μετάθεσις Ἐπισκόπου ἐκ τῆς Ἐπισκοπῆς του εἰς ἄλλην ὁμοίως ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ μάλιστα τοῦ ιδ' τῶν ἁγίων ἀποστόλων ταῦτα διαγορευόντος «Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἐτέρα ἐπιπηδᾶν ἢ ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζεται, εἰ μὴ τις εὖλογος αἰτία ἢ ἡ τοῦτο βιαζομένη αὐτὸν ποιεῖν...». Εὖλογος δ' αἰτία οὐδεμία νῦν παρίσταται καὶ κατ' ἀκολουθίαν πᾶσα σκέψις περὶ μεταθέσεως εἰς ἐκβίασιν τείνει καὶ ἀθέτησιν τῶν ἱερῶν κανόνων.

Καὶ ἐπειδὴ αἱ πράξεις ἡμῶν, ἵνα ἔχωσι κῦρος ἀνάγκη νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἐν γένει διατάξεων, διὰ τοῦτο, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν Δ' καὶ ΙΕ' κανόνα τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ, Οἰκουμένης Συνόδου καὶ ἄλλους, ἀποφαινομαί, ὅτι καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου Ἀθηνῶν ἡ πλήρωσις ἀνάγκη νὰ γίνῃ μόνον διὰ χειροτονίας καὶ οὐχὶ διὰ μεταθέσεως».

Εἶτα λαβὼν τὸν λόγον ὁ Πατρῶν, ἀντιλέξας τῷ Ὑδρας «ὅτι πᾶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ λέγῃ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται μετάθεσις, παρὰ ὁ ἅγιος Ὑδρας, ὅστις, κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ τελευταίου Μητροπολίτου ἀειμνήστου Γερμανοῦ, οὐ μόνον τοιαύτην παρατήρησιν δὲν ἐποιήσατο, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐψήφισε τὴν μετάθεσιν τούτου» εἶπεν. «Ἐν προηγουμένη ἡμῶν συνεδριάσει ἀπεφασίσθη νὰ συζητήσωμεν καὶ ἐκφράσωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν

περὶ τῆς πληρώσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου. Ὅθεν, συνωδά, πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐκφέρω κἀγὼ τὴν ἐπὶ τούτου, γνώμην καὶ ψήφον μου. Ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑθνους ἡμῶν καὶ τῆς συστάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μέχρι σήμερον καθιερώθη νὰ ἐκλέγεται Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἷς, ἐκ τῶν ἰκανῶν καὶ δεδοκιμασμένων, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει, Ἀρχιερέων, διὰ μεταθέσεως. Ὁ Μισαήλ, ὁ Θεόφιλος, ὁ Προκόπιος, ὁ Γερμανός, πάντες οὗτοι ἐψηφίσθησαν Μητροπολίται Ἀθηνῶν διὰ μεταθέσεως.

Ἦδη δέ, ἀντὶ τῆς καθιερωθείσης μεταθέσεως προβάλλεται ἡμῖν μεταβολὴ τρόπου. Διὰ νὰ καταδικάσωμεν σήμερον τὴν διὰ μεταθέσεως, πλήρωσιν τῆς ἔδρας, δύο σπουδαῖοι λόγοι πρέπει ἀληθῶς νὰ ὑπάρχωσι· πρῶτον ἢ ὅτι ἡ μετάθεσις ἀπαγορεύεται ἀπολύτως καὶ εἶναι ἀντικανονικὴ ἢ δεύτερον, ὅτι οὐδεὶς ὑπάρχει ἐν τοῖς Ἱεράρχαις ἄξιος νὰ μετατεθῇ. Ἀλλ' οὔτε τὸ πρῶτον εἶναι ἀληθές διότι ἡ μετάθεσις ἐπιτρέπεται καὶ δὲν εἶναι ἀντικανονικὴ, ὡς θὰ ἀποδείξωμεν κατωτέρω, οὔτε τὸ δεύτερον εἶναι πραγματικὸν διότι μεταξὺ τῶν Ἱεραρχῶν ὑπάρχουσιν οἱ ἄξιοι. Διὰ ταῦτα οὐδεὶς λόγος ὑφίσταται νὰ μεταβάλωμεν τὸν τρόπον τῆς πληρώσεως τῆς προεδρικής καὶ Μητροπολιτικῆς ἔδρας. Τοῦναντίον δὲ διὰ τῆς μεταβολῆς, τῆς ἀπ' ἀρχῆς καθιερωθείσης καλῆς ἀρχῆς, θὰ ἔχωμεν θλιβεράς συνεπειάς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι θὰ ἀνοίξωμεν μίαν θύραν, δι' ἧς μετὰ ταῦτα θὰ εἰσπηδῶσιν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον οἱ τυχόντες καὶ οἱ ἀδόκιμοι.

Τούτων ἕνεκα *ψηφίζω ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ὑπὲρ τῆς μεταθέσεως καὶ καταψηφίζω τὴν πλήρωσιν τῆς ἔδρας διὰ προσώπου μὴ φέροντος βαθμὸν Ἱεράρχου ἐν ἐνεργείᾳ.* Ἴνα δὲ πληρέστερον δικαιολογήσω τὴν ψήφον μου, προάγομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ, ἂν κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας, ἐπιτρέπεται ἡ μετάθεσις διότι διαμφισβητεῖται πως τὸ κανονικὸν αὐτῆς. Τοὺς κανόνας ὥρισαν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν κυρωθεῖσαι Τοπικαί. Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μετέθεσε τῷ 325 τὸν ἅγιον Εὐστάθιον πρῶτον Μητροπολίτην Βερροίας, εἰς Πατριάρχην Ἀντιοχείας. Ὁ Ἅγιος Πρόκλος ἦτο πρότερον Ἐπίσκοπος Κυζίκου, ὁπόθεν μετετέθη, τῷ 434, εἰς Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ ἅγιος Μελέτιος ἦτο πρότερον Ἐπίσκοπος Σεβαστείας, μετετέθη δ' εἰς Βέρροϊαν καὶ ἐκεῖθεν προήχθη εἰς Πατριάρχην Ἀντιοχείας τῷ 360. Ἀναφέρω μόνον τὰ τρία ταῦτα ἐπισήμων ἁγίων παραδείγματα, πλείστων ἄλλων καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πρώτων αἰῶνων ὑπαρχόντων. Ἀφ' οὗ λοιπὸν αὐτῇ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μετέθεσε καὶ ἀφ' οὗ ἐπίσημοι ἅγιοι τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἀναφέρονται ὡς μετατεθέντες, οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ πλήρωσις ἔδρας τινὸς διὰ μεταθέσεως ἀπαγορεύεται.

Οἱ λέγοντες, ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μετάθεσις ποιοῦνται σύγχυσιν μεταξὺ μεταθέσεως καὶ ἐπιτηδήσεως καὶ ἐπιβάσεως. Ἡ ἐπιτηδήσις καὶ ἐπιβάσις

ἀληθῶς ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν ἱ. Κανόνων. Ἡ μεταθέσις ὁμως ἀπὸ μιᾶς ἐπισκοπῆς εἰς ἄλλην κενὴν δι' ἀποφάσεως νομίμου Συνόδου εἶναι κανονικὴ, διότι προβλέπεται καὶ ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ ἰδ' ἀποστολικοῦ κανόνος· τὸ ὅτι δὲ Σύνοδος τις ψηφίζει ὑπὲρ τῆς μεταθέσεως, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἀναγνωρίζεται ὑπ' αὐτῆς «*ἡ εὐλογος αἰτία ἢ βιαζομένη τοῦτο ποιεῖν*» κατὰ τὴν αὐτολεξεί ἔκφρασιν τοῦ κανόνος τούτου. Ὅταν δὲ καθιερωθῇ ὑπὸ Συνόδου τινὸς ἢ, διὰ μεταθέσεως, πλήρωσις ἑδρας τινός, σημαίνει, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη ἀναγνωρίζει τὴν εὐλογον αἰτίαν τῆς μεταθέσεως. Ὁ τρόπος οὗτος καὶ μόνος καθιερώθη καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν Μητροπόλεων τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν θρόνων Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, καὶ οὐδεὶς διαμφισβητεῖ, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐπισκοπαὶ εἶναι ἴσαι πρὸς ἀλλήλας ὑπὸ πνευματικὴν ἔποψιν, ὡς Θεοῦ Ἐπισκοπαί, ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει καὶ ὑπὸ διοικητικὴν ἔποψιν. Διότι ὁ Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ὡς ὢν ἅμα καὶ πρόεδρος τῆς Συνόδου, ὡς καθιερωμένος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας καὶ ἀντιπροσωπεύων τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἔπεται ὅτι ἕνεκα τῶν λόγων τούτων ἔχει κατὰ τύπον καὶ κατ' οὐσίαν τὰ προεβεία τῆς τιμῆς. Τί δὲ προεπιδέστερον καὶ λογικώτερον ἢ εἰς τῶν Ἐπισκόπων δεδοκιμασμένος ἤδη ἐν τῇ πίστει, ἐν τῇ ἀρετῇ, ἐν τῇ διοικήσει, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ψήφῳ τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων νὰ ἀναδεικνύεται πρωθιεράρχης τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρόεδρος τῆς Συνόδου αὐτῶν; Ἀποδεικνύεται ἄρα διὰ τῶν λόγων τούτων, ὅτι ἡ μεταθέσις εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον Ἀθηνῶν εἶναι κανονικὴ καὶ νομίμως καθιερωθῆ μετὰ σήμερον νὰ γίνηται οὕτω, καὶ οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει ἀπορρίψεως αὐτῆς. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ καθιερωθεὶς τρόπος εἶναι ὁ ἰσχύων σήμερον ἐν πάσῃ τῇ ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ εἰς πλήρωσιν τῶν πρωθιεραρχικῶν ἑδρῶν πασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τὸ νὰ ὑπάρχωσι τινες ἐξ ἡμῶν, οἵτινες νὰ ἀπορρίπτωσιν, ὅτι καλῶς καθιερώθη, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι κατ' ἀνάγκην συμβαίνει δυοῖν θάτερον ἢ ὅτι δὲν ὑπάρχει μετὰ τῆς Ἱεραρχίας οὐδεὶς ὁ ἱκανός, ὅπερ εἶναι καὶ ψευδὲς καὶ ὕβρις κατὰ τῆς Ἱεραρχίας πάσης, ἢ ὅτι οἱ τὰ ἐναντία φρονοῦντες δομῶνται ἐξ ἀλλοτριῶν καὶ πεπλανημένων σκέψεων, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ὄντως ἀντικανονικὸν καὶ ἀποκρουστέον. Ὅστε, ἐάν τις ἔχη ὄχι προφάσεις, ἀλλὰ γνήσιον ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων ζῆλον, καλεῖται ἐν ὀνόματι τῶν κανόνων τούτων καὶ τῆς ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτου, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκλογῆς νὰ ἀποκρούσῃ καὶ μετὰ διαμαρτυρίας, τὰς ἀλλοτριὰς ταύτας σκέψεις, ὅθεν καὶ ἂν παρέρχωνται.

Διὰ τοῦτο ἐγὼ ὄχι μόνον ψηφίζω ὑπὲρ τῆς, διὰ μεταθέσεως, πληρώσεως τῆς προκειμένης ἑδρας, ὄχι μόνον καταψηφίζω τὴν, διὰ κληρικοῦ μὴ φέροντος βαθμὸν Ἱεράρχου ἐν ἕνεργείᾳ, πλήρωσιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διαμαρ-

τύρομαι ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀ΄ ἀποστολικοῦ καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν ἱερῶν κανόνων κατὰ τῆς τοιαύτης διὰ χειροτονίας πληρώσεως, ὡς ἀναφανδὸν καταδεικνυούσης ὑποβαλλομένης ἔξωθεν πεπλανημένας καὶ ἀντικανονικὰς εἰσηγήσεις. Κατόπιν δὲ τῆς ἀποδείξεως ταύτης εὐελπιστῶ, ὅτι καὶ ὁ τυχὸν ἔχων ἢ ἐκφράσας ἀντίθετον γνώμην θὰ γνωσιμαχήσῃ καὶ θὰ κηρυχθῆ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτήτου καὶ ἀνεπηρεάστου ἐκλογῆς καὶ κατὰ πάσης ἀλλοτρίας μὴ ἀληθοῦς καὶ μὴ νομίμου εἰσηγήσεως, ἵνα οὐχὶ διὰ πλειοψηφίας, ἀλλὰ διὰ παμψηφίας, ὡς ἀρμόζει, κατισχύσῃ τὸ ἀμετακίνητον τῶν καλῶς ἔχόντων, ὥστε ἡ ἐκλογή τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν νὰ γίνῃ ἐκ τῶν, ἐν ἐνεργείᾳ, Ἀρχιερέων τοῦ Κράτους. Καὶ ἐπειδὴ ἀποδίδονται ἡμῖν λόγοι προσωπικοὶ ταπεινοὶ καὶ ἀνάξιοι τῆς θέσεως ἡμῶν, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὸν ἄξιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου ἐκτὸς τῶν παρόντων Συνοδικῶν μελῶν. Τέλος δὲ παρακαλῶ ὑμᾶς, ἅγιοι συνάδελφοι, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, νὰ μὴ ζητήσωμεν, ἐνεργοῦντες τὴν ἐκλογὴν ταύτην, νὰ ἀρέσωμεν εἰς ἄλλον εἰ μὴ μόνον εἰς τὸν Θεὸν «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» καὶ νὰ μὴ φοβηθῶμεν ἄλλον εἰ μὴ τὸν Θεόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου μετ' ὀλίγον θὰ παρασταθῶμεν, ὅπως δώσωμεν εὐθύνας· αὕτη ἢ ἐμὴ γνώμη καὶ ψῆφος».

Τέλος ὁ Σπάρτης ὡς ἐξῆς διετύπωσε τὴν ἑαυτοῦ γνώμην.

«Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης θεωρεῖ πληρωτέον τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν μόνον διὰ μεταθέσεως ἐνὸς τῶν, ἐν ἐνεργείᾳ, Ἀρχιερέων καὶ οὐχὶ διὰ χειροτονίας νέου ἐπισκόπου διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: Κατὰ μὲν τὸ ἄρθρον Γ΄ τοῦ Νόμου Σ΄, ὡσάκις ἐπέληθῃ ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τρεῖς ἐκ τῶν κληρικῶν πολιτῶν Ἑλλήνων «τῶν ἔχόντων ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς περὶ τὴν πίστιν καὶ διακεκριμένον ἐπὶ συνέσει καὶ βίῳ ἀνεπιλήπτῳ καὶ παιδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ». Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον Γ΄ τοῦ Νόμου ΣΑ΄ «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σύγκεται ἐκ πέντε μελῶν ἰσοψήφων ἐκ τῶν, ἐν τῷ Βασιλείῳ, Ἀρχιερέων, τῶν ἔχόντων Ἐπισκοπὰς, ὧν εἷς πρόεδρος καὶ τέσσαρες σύνεδροι. Καὶ Πρόεδρος μὲν ὑπάρχει διαρκῶς ὁ κατὰ καιρὸν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βασιλείου Ἀρχιερατεύων Μητροπολίτης, οἱ δὲ σύνεδροι καλοῦνται ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων τῆς Ἀρχιερωσύνης, διατηρουμένης ἐνὶ ἐκάστῳ εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ τῆς τάξεως τοῦ ἰδίου βαθμοῦ». Καὶ κατὰ τὸν Συνοδικὸν Τόμον τῆς, ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου: «Ἡ ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία... ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν γνωρίζουσα Σύνοδον Διαρκῆ συνισταμένην ἐξ Ἀρχιερέων προσκαλουμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, πρόεδρον ἔχουσα τόν, κατὰ καιρὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ διοικοῦσαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβά-

σεως». Ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ τῶν εἰρημένων ὄρων καὶ ἄρθρων ἐξάγεται, ὅτι ἄλλως ἀναπληροῦται ἡ χηρεύουσα θέσις τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου. Διότι ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τῆς, διὰ χειροτονίας, ἡ ἀναπλήρωσις γίνεται ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρτίας οὔσης, συνισταμένης δηλονότι ἐκ τακτικοῦ Μητροπολίτου καὶ τεσσάρων συνέδρων, προτεινομένων τριῶν προσώπων, κατὰ τὸν νόμον. Ἀλλ' ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, καθ' ἣν πρόκειται ἡ ἀναπλήρωσις τῆς χηρευούσης θέσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου, ἐρωτῶμεν, δυνάμεθα ἄρα γε νὰ προσβῶμεν εἰς πρότασιν τριῶν προσώπων, ἥτοι εἰς χειροτονίαν ἅψ' οὗ στερούμεθα ἀρτίας Συνόδου; Βεβαίως οὐχί. Καθόσον οὔτε Μητροπολίτης τακτικὸς ὑπάρχει, οὔτε Σύνοδος ἀρτία πρὸς χειροτονίαν Ἐπισκόπου, καὶ ὅπως ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ, ὑφίσταται, οὔτε οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῶν Ἁγίων Συνόδων (τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ΙΘ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ΙΒ' καὶ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου Δ') ἐπιτρέπουσι χειροτονίαν Ἐπισκόπου ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ νομίμου καὶ τακτικοῦ Μητροπολίτου. Κλειστῆς ἄρα οὔσης τῆς ὁδοῦ τῆς χειροτονίας, μένει ἀνοικτὴ ἡ μόνη διέξοδος ἡ ὁδὸς τῆς μεταθέσεως.

Καὶ ταύτην τὴν ὁδὸν ἐβάδισεν ἤδη ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ 1852 ἔτους. Ἡ τοιαύτη δὲ πρᾶξις κατέστη νόμος, ἅψ' οὗ κατὰ πολυχρόνιον καὶ ἀδιάκοπον συνήθειαν διὰ μεταθέσεως ἐπληροῦτο ἄχρι τοῦδε ὁ θρόνος τῆς Μητροπόλεως, συμφώνως πρὸς τὸ δεύτερον ἐδάφιον τοῦ δ' ἄρθρου τοῦ Νόμου Σ'. Οὕτω μετετέθησαν εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ὁ πρῶν Πατρῶν Μισαήλ, ὁ πρῶν Ἀκαρνανίας Θεόφιλος, ὁ πρῶν Μεσσηνίας Προκόπιος, ὁ πρῶν Κεφαλληνίας Γερμανός. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Σ'. Νόμου τοῦ 1852 διὰ μεταθέσεως ὁ πρῶν Ταλαντίου Νεόφυτος ἐγένετο Μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Τὸ δὲ β' ἐδάφ. τοῦ Γ' ἄρθρου τοῦ Νόμου Σ' περὶ ἀπουσίας ἢ ἄλλου κωλύματος τοῦ προέδρου ἀναφέρεται εἰς τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἥτοι τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν χηρείαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μητροπολίτου προκειμένου περὶ διαδοχῆς αὐτοῦ. Πρὸς αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μνημονευθέντος ἄρθρου Γ' τοῦ Νόμου Σ' ἥτοι προκειμένου περὶ χειροτονίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ψήφος αὐτοῦ τοῦ ὄντος Μητροπολίτου Ἀθηνῶν αὐτοπροσώπως, προεδρεύοντος καὶ ἔχοντος ἤδη τὸ τοῦ Μητροπολίτου ἀξίωμα κατὰ τὸ προτεθὲν ἄρθρον Γ' τοῦ Νόμου ΣΑ' καὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ΙΘ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ΙΒ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ Δ' τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Κατὰ ταῦτα ἡ Ἱ. Σύνοδος δὲν δικαιοῦται πρὶν ἢ ἐνθρονισθῆ νόμιμος καὶ τακτικὸς Μητροπολίτης, οὐ μόνον νὰ προσῆ εἰς ἀνάρρησιν τοιοῦτου διὰ χειροτονίας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς χειροτονίαν Ἐπισκόπου οἰασθήποτε ἄλλης Ἐπισκοπῆς τοῦ Κράτους. Τὸ δὲ ἄρθρον ΙΗ' τοῦ νόμου Σ' δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάξῃ τὰς διατάξεις αὐτῶν τῶν ἱερῶν κανόνων, οἵτινες ἄλλως διατελοῦσι κεκυρωμένοι διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Συντάγματος μὴ δυνάμε-

νοι νὰ καταργηθῶσιν ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Διὸ κατὰ τὸ Ἰ' ἄρθρον τοῦ Νόμου ΣΑ' ἢ Ἱερά Σύνοδος δέον νὰ ἐπαγρυπνῇ περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀποστολικῶν τε καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ κατὰ τὴν, ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, γινομένην διαβεβαίωσιν ἡ Ἱερά Σύνοδος ὀφείλει νὰ εἶναι εὐπειθῆς εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τῆς Ἐπικρατείας καὶ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν σπουδὴν σὺν πάσῃ δυνάμει, ἵνα ἐκπληροῖ, τῇ θείᾳ χάριτι, τὰ καθήκοντα αὐτῆς εἰς τὴν, τῆς Ἐκκλησίας, διοίκησιν τηροῦσα ἀπαράλλάκτως ὡς ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ὁμόδοξοι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι τοὺς ἱερούς ἀποστολικούς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις. Ἄς λάβωσι δ' ὑπ' ὄψιν οἱ, τὰ ἐναντία φρονοῦντες τὰ ἑξῆς. «Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας τοὺς, ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων, ἐκτιθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τοῦτέστι τῆς ἐν Νικαίᾳ καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι... (Ἰουστινιανοῦ νεαρά 131). «Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας τοὺς, ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ Συνόδων, ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας (διὰ τοῦ βεβαιωθέντας δηλοῦνται οἱ κανόνες τῶν τοπικῶν συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος πατέρων οἱ παρὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων βεβαιωθέντες κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα) τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας γραφὰς δεχόμεθα καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν» (Βασιλ. βιβλ. ε'. τίτλ. γ'. Κεφ. Β'. παρὰ Φωτ. τίτλ. α' Κεφ. Β').

«Ἡ τρίτη διάταξις τοῦ β'. τίτλου τῶν νεαρῶν τοὺς, τῶν ἑπτὰ Συνόδων, κανόνας θέλει κρατεῖν καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν ὡς τὰς θείας Γραφὰς». (Παρὰ Φωτ. τίτλ. α' Κεφ. Β'). Λέων ὁ σοφὸς (ἐν βιβλ. ε'. Βασιλ. τίτλ. γ'. Κεφ. Α') λέγει «δέχομαι τὰς ἁγίας ἑπτὰ οἰκουμενικὰς συνόδους ὡς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον». «Οἱ τοῖς κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι ἄκυροὶ εἰσιν». (Βιβλ. α' τίτλ. β'. διατ. ιβ' Φωτ. τίτλ. α'. Κεφ. Β'). «Οἱ μὲν γὰρ ἤγουν οἱ κανόνες παρὰ βασιλέων καὶ ἁγίων πατέρων ἐκτεθέντες καὶ στηριχθέντες ὡς αἱ θεῖαι Γραφαὶ δέχονται· οἱ δὲ νόμοι παρὰ βασιλέων μόνον ἐδέχθησαν ἢ συνετέθησαν καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατισχύουσι τῶν θείων γραφῶν οὐδὲ τῶν κανόνων». (Βασιλ. σχολ. εἰς τὸ β' Κεφ. τοῦ Φωτίου). Προσεπιτούτοις ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ συμφέρον Αὐτῆς ἀπαιτεῖ, νὰ προΐσταται τῆς Ἱεράς Συνόδου Ἱεράρχης δεδοκιμασμένος ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ ἐν τῇ ποιμαντορίᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν προτείνῃ ἡ Ἱερά Σύνοδος πρὸς χειροτονίαν τρία πρόσωπα ἐκ τοῦ κατωτέρου κλήρου ἀδοκίμαστα περὶ τε τὸν πεφωτισμένον, ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ζῆλον καὶ περὶ τὴν ποιμαντορίαν, ἔξ ὧν τὸ ἐκλεχθισόμενον διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀθηνῶν μέλλει νὰ καταλάβῃ τὴν ἀνωτάτην, τοῦ Κράτους, ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἀπέναντι ἄλλων προκεχειροτονημένων καὶ δεδοκιμασμένων Ἀρχιερέων, ὧν πλεῖστοι

κέκτηνται τὰ καλλιστεῖα καὶ τὰ πρεσβεῖα ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ (Καρθ. 4E' 90). Ἡ πρότασις αὕτη προσάπτει ὄνειδος εἰς τὴν, ἐν Ἑλλάδι, Ἱεραρχίαν καὶ ἀνατρέπει ἐπὶ βλάβῃ τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἀνέκαθεν καθεστῶτα καὶ αὐτοὺς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνας. Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ καθεστηκυῖα τάξις τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον διὰ μεταθέσεως ἑνὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ, Ἀρχιερέων τοῦ Κράτους ἐξασφαλίζει τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ ἐνδεχομένων κινδύνων τῆς Ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως, καθ' ὅσον ὁ μετατιθέμενος θὰ ἔχη δοκιμασθῆ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ του ὡς κεκτημένος τὰ ὑψηλὰ προσόντα, δι' ὧν δέον νὰ ᾖ κεκοσμημένος ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ὁ καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου. Ἴδου ἄρα ἡ εὐλογος αἰτία, ἧς ἕνεκα ἐπιτρέπεται ἡ μετάθεσις κατὰ τὸν ΙΔ' κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τὸ β' ἐδάφ. τοῦ Δ' ἄρθρου τοῦ Σ' νόμου «Περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τελοῦντος κλήρου» καὶ συμπληρῶν τὰ λεχθέντα ἐπιλέγει «ὅτι ἡ μὲν μέχρι τοῦδε πράξις τῆς τε ἐκκλησίας καὶ πολιτείας περὶ πληρώσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου οὐχὶ διὰ χειροτονίας κατωτέρου κληρικῆς εἰς Μητροπολίτην νομίμως ἀδυνάτου οὔσης καὶ ὅλως ἀσχέτου πρὸς τὸ περὶ χειροτονίας ἐπισκόπου γ' ἄρθρον τοῦ Σ' νόμου, ἀλλὰ διὰ μεταθέσεως ἑνὸς τῶν, ἐν ἐνεργείᾳ, Ἱεραρχῶν τοῦ Κράτους κριθησομένου καταλλήλου συναδούσης πρὸς τε τὸ β' ἐδάφ. τοῦ Δ' ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ νόμου καὶ τὸν ιδ' κανόνα τῶν Ἀποστόλων κεκυρωμένη διὰ πολυχρονίου καὶ ἀδιακόπου καὶ ὁμοιομόρφου συνηθείας, κατέστη ἔθος καὶ νόμος ἀπαράβατος παρ' ἡμῖν. Ἡ δὲ γνωμοδότησις περὶ μεταθέσεως τοῦ κριθησομένου καταλλήλου Ἱεραρχοῦ ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Σύνοδον ὀφείλουσαν ἐμμένειν αὐτῇ»¹.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρακτικῶν διαβλέπει τις, ὅτι ἐγένετο εὐρυτάτη συζήτησις, ἐὰν ἡ πλήρωσις τοῦ κρηθέντος Μητροπολιτικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν γενήσεται διὰ χειροτονίας ἢ διὰ μεταθέσεως. Μέχρι τότε πάντες οἱ, τοῦτον, καταλαβόντες, ἐκ μεταθέσεως προῆλθον· θὰ ἦτο δὲ πρὸς τὴν παράδοσιν σύμφωνος ἂν οὕτως ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν, ὑπ' ὄψιν, περίοδον ὑπεδείχθη ὅμως, ὅτι καὶ διὰ χειροτονίας δύναται νὰ πληρωθῇ οὗτος. ~~Μεταξὺ τῶν συνοδικῶν μελῶν ἠγέρθησαν διαφοραὶ, πότερος τῶν τρόπων ἀρμόζει· καὶ ὁ μὲν Ὑδρας ὅστις, ὡς ὀρθῶς παρατήρησεν αὐτῷ ὁ Πατρῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γερμανοῦ, μετ' ἐξαιρετικοῦ διαφέροντος ὑπεστήριξε τὴν ἀποψιν τῆς μεταθέσεώς του, συνεπινεύοντος πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ Τριφυλίας, ἀπηχῶν δὲ τὰς γνώμας τῆς Κυβερνήσεως ἀποβλεπούσης πρὸς τὸν Προκόπιον Οἰκονομίδην² ἀπεφήνατο, ὅτι ἡ πλήρωσις τοῦ θρόνου τούτου δέον μόνον διὰ χειροτονίας νὰ γίνῃ ἀντιθέτως οἱ Ἀργολίδος, Πατρῶν καὶ Σπάρτης, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ μέχρι τοῦδε, ἐν προκειμένῳ, κρατοῦντα, ὑπε-~~

1. Κώδιξ Ἱ. Συνόδου ἐνθ' ἀνωτ. σ. 32—36.

2. Χρυσαστομού Παπαδοπούλου ἐνθ' ἀνωτ. σ. 95—97.

στήριζον τήν, διὰ μεταθέσεως, πλήρωσιν ἐπερειδόμενοι ἐπὶ τε τῶν κανόνων καὶ τῆς παραδόσεως ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀμφότεροι οἱ τρόποι τῆς πληρώσεως τῆς ὑπ' ὄψιν ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας, ἥσαν κανονικοὶ καὶ νόμιμοι· κανονικοὶ μὲν διότι ἐπιτρέπεται ἡ μετάθεσις εἰς ὠρισμένας μόνον περιπτώσεις¹, καθ' ἃς δύναται μεῖζον πνευματικὸν ὄφελος νὰ προκύψῃ ἢ ὅταν ἐξαιρετικῶς ὄλως ἀνάγκαι μιᾶς Ἐκκλησίας ἐπιβάλλουσι τοιαύτην, νόμιμοι δὲ διότι τοιαύτη περιπτώσις καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου προεβλέπετο. Ἀλλὰ μήπως καὶ κληρικοὶ δευτερεύοντος βαθμοῦ δὲν ἀνήλθον ἐπὶ τὸν Ἀρχιερατικόν, Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, θῶκον; Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δὲν κατέλαβε τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον Κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερος ὢν; Ἰωακείμ ὁ «πάνυ» Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας δὲν ἐξελέγη τοιοῦτος, ἱερομόναχος ὢν; κατ' ἀκολουθίαν ἀμφότεραι αἱ περιπτώσεις αὗται στοιχοῦσαι τῇ πράξει τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὀρθαί ἦσαν, καὶ ἐπομένως δὲν δύναται τις νὰ υἰοθετήσῃ τὰς ἀπόψεις τῶν ἀντιτιθεμένων τῆς, Συνόδου, μελῶν, μονομερῶς τὰς γνώμας αὐτῶν ὑποστηριζόντων πάντως ἡ πλειοψηφία τῆς Συνόδου ἢ το ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τῆς χηρευούσης Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, διὰ μεταθέσεως· οὐχ' ἦττον ὅμως Αὕτη δὲν προέβη κατ' ἐκείνην, τὴν συνεδρίαν, εἰς ἐκλογὴν Μητροπολίτου ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ Πατρῶν ἐπανερχόμενος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 29 Ἀπριλίου, λόγῳ διακοπῆς τῆς προλαβούσης τοιαύτης, προσέθεσε καὶ τὰ ἐξῆς. «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάνθη ἤδη διὰ τῆς πλειοψηφίας αὐτῆς ὅτι: ἀφ' οὗ ἡ μετάθεσις εἶναι κανονική, ἀφ' οὗ διὰ μεταθέσεως ἐκλέγονται οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας, ἀφ' οὗ διὰ μεταθέσεως ἐκλέγονται καὶ οἱ Μητροπολίται Πετροπόλεως τῆς Ῥωσσίας, Βουκουρεστίου τῆς Ρουμανίας καὶ Βελιγραδίου τῆς Σερβίας, ἀφ' οὗ διὰ μεταθέσεως ἐκλέγονται καὶ οἱ Μητροπολίται Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1852, ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία παρέχει ἡμῖν ἅγια παραδείγματα μεταθέσεων, ἀφ' οὗ καὶ αὕτη ἡ βῆσις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἀ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ μεταθέσεως καθίδρυσεν τὸν πρότερον Βεροῦίας ἅγιον Εὐστάθιον εἰς Πατριάρχην Ἀντιοχείας, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ΙΔ' Ἀποστολικὸς κανὼν θεσπίζει τὴν μετάθεσιν, ἐπὶ εὐλόγῳ αἰτίᾳ, ἀφ' οὗ διὰ πάντα ταῦτα ἡ μετάθεσις εἶναι κανονικὴ καὶ μόνον ἢ ἐπιπέδησις καὶ ἡ ἐπίβασις εἶναι ἀντικανονικαί, διότι γίνονται αὐθαγέτως ἢ κατὰ πρόκλησιν μὴ προερχομένην ἐκ νομίμου Τοπικῆς Συνόδου, ἀφ' οὗ ἡ μετάθεσις θεσπίζεται καὶ ἐν τῷ δ' ἄρθρῳ τοῦ Σ' Καταστατικοῦ νόμου, διὰ ταῦτα πάντα ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάνθη, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς λόγος νὰ

1. Βασιλεῖου Ἀτέση: Ἐπισκοπικὴ ἱστορία ἐθν' ἀνωτ. σ. 4. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου: Οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐκδ. Α' Ἀθήναι 1924 σ. 171, 176, 177.

2. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας (62/1934), Ἀλεξάνδρεια 1935 σ. 591.

καινοτομήσωμεν εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, τοῦναντίον δὲ ὑπάρχει πᾶσα εὐλ γος αἰτία νὰ τηρήσωμεν τὸ καὶ ἐνταῦθα καὶ πανταχοῦ τῆς ὀρθοδοξίας, καθεστῶς. Ἡ ἀποκρουσθεῖσα γνώμη τῆς μειονοψηφίας ἦτο ἡ ἑξῆς: Δὲν πρέπει νὰ γείνη μετάθεσις, διότι αὕτη εἶναι ἀντικανονική. Θὰ ἦτο ἀληθῶς δεινὸν τὸ ὀλίσθημα τῆς Ἱ. Συνόδου, ἂν ἡ γνώμη αὕτη ἐγένετο παραδεκτὴ διότι θὰ ἦτο αὕτη δεινὴ κατηγορία *πρῶτον* κατὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν Πατριαρχῶν ὅτι ἀντικανονικῶς ἐκλέγονται· *δεύτερον* κατὰ πάντων τῶν Προέδρων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅτι ἀντικανονικῶς ψηφίζονται· *τρίτον* κατὰ τόσων ἁγίων ἀνδρῶν ὅτι ἀντικανονικῶς ἐξελέγησαν. Δεινὴ προσέτι καιηγορία καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὅτι ἀντικανονικῶς μετέθηκε τὸν ἅγιον Εὐστάθιον καὶ τέλος καιηγορία φοβερὰ κατὰ πάσης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τόσων ἁγίων αὐτῆς ἐπὶ ἀντικανονικότητι. Καταλαμβάνετε ἤδη τὸν βόθρον εἰς ὃν θὰ ἐνέπιπτεν ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἐὰν ἡ γνώμη τῆς μειονοψηφίας ἐγένετο παραδεκτὴ, δυναμένη νὰ προκαλέσῃ διαμαρτυρίας· διότι δὲν ὑποστηρίζει ἡ μειονοψηφία, ὅτι κανονικὴ εἶναι καὶ ἡ μετάθεσις, κανονικὴ εἶναι καὶ ἡ πρότασις εἰς ἔγκρισιν πρὸς χειροτονίαν, ἀλλ' ὑπέπεσεν εἰς τὸ δεινὸν ὀλίσθημα τοῦ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἀντικανονικὸν τῆς μεταθέσεως δυνάμει τῶν κανόνων ἐκείνων, οἵτινες ἐφαρμοζονται οὐχὶ κατὰ τῆς μεταθέσεως ἀλλὰ κατὰ τῆς ἐπιτηδέσεως καὶ ἐπιβάσεως, αἵτινες ἀπέχουσι τῆς μεταθέσεως, καθ' ὅσον ἀπέχουσι ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν. Ἐπαθε δὲ τὸ πάθημα τοῦτο ἡ μειονοψηφία, διότι εὗρισκετο μεταξὺ Σκύλης καὶ Χαρίβδεως. Διότι ἂν ὠμολόγει τὸ κανονικὸν τῆς μεταθέσεως θὰ ἠρωτάτο: διατί λοιπὸν ζητεῖτε καινοτομίαν ἐν τῇ ἐκλογῇ; Ἀφ' οὗ κατὰ τὸν καταστατικὸν νόμον ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τηρεῖ τοὺς Ἱ. Κανόνας ἀπαράλλακτως ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμόδοξοι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι, διατί προτείνετε ὑμεῖς νεωτερισμὸν; Δὲν ἀποδεικνύει τοῦτο, ὅτι ἐνεργεῖτε νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τὴν πηδαλιουχίαν τῆς Ἐκκλησίας πρόσωπον ἐκτὸς τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὄχι ἱεραρχικῶς, κατὰ τὰ ἐπὶ τεσσαρακονταπενταετίαν κρατοῦντα, ἀλλ' ἐπιβλητικῶς κατὰ τὰς ἐκδηλουμένας ἕξωθεν προσπαθείας; Θέλουσα λοιπὸν νὰ ἀποφύγῃ ἡ μειονοψηφία τὴν Σκύλαν ταύτην ἐπέπεσε εἰς τὴν Χαρίβδιν ἐκείνην κηούσασα *ἀντικανονικὴν τὴν μετάθεσιν καὶ ἐπιρρίψασα δεινὴν ὕβριν κατὰ πάσης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ἥτις διὰ μεταθέσεως ἐκλέγει τοὺς πρωθιεράρχας αὐτῆς καὶ κατὰ τόσων ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες διὰ μεταθέσεως προήχθησαν, καὶ τὸ δεινότερον, κατ' αὐτῆς τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις τὸν ἅγιον Εὐστάθιον μετέθηκεν. Ἄς εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ, διότι ἠδύοκησε νὰ προφυλάξῃ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀπὸ δεινοῦ στίγματος καὶ ἀπὸ διαμαρτυρίας ἕως ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, κρατησάσης τῆς ὀρθῆς γνώμης, ὅτι δὲν εἶναι ἀντικανονικὴ ἡ μετάθεσις καὶ ὅτι διὰ μεταθέσεως πρέπει νὰ ἐκλεγῇ πάλιν ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν».

Ἀνεφύη ὅμως καὶ ἕτερον ζήτημα· δύναται ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ προβῇ εἰς ἐκλογὴν Μητροπολίτου, ἅτε Προέδρου Αὐτῆς μὴ ὑπάρχοντος; Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρακτικῶν ἐκπηγάξει τὸ συμπέρασμα ὅτι, κατὰ τινες Συνοδικούς, Αὕτη δὲν εἶναι νομίμως συγκακροτημένη ἑλλείπει Πρώτου. Ὡς δ' οἱ πάντες γνωρίζομεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, πρῶτος δὲν ὑπάρχει Ἁ. Προκαθημένου δ' ἑλλείποντος ἢ κωλυομένου ἢ προεδρία Αὐτῆς ἀνατίθεται τῷ ἀρχαιοτέρῳ, κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας τῶν Συνοδικῶν μελῶν, ἐπιτελοῦντι συλλήβδην τὰ, τούτου, καθήκοντα.

Ἀλλὰ καὶ τρίτον τοιοῦτο προέκυψε· ἔχει δηλ. «δικαίωμα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος νὰ προβῇ αὐτεπαγγέλτως ἄνευ προκλήσεως τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν»; Καὶ ἐπ' αὐτοῦ διαφωνία μετὰ τῶν Συνοδικῶν μελῶν ἐμφανίζεται· τὰ μὲν ἐνόμιζον, ὅτι ἄνευ σχετικῆς, ταύτης, προειδοποιήσεως δὲν δύναται ἡ Σύνοδος νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου, τὰ δὲ ὅτι, ἐφ' ὅσον Αὕτη ὡς γνώμονα τῆς διοικήσεως ἔχει τοὺς ἱεροὺς κανόνας, δύναται καὶ ἄνευ συγκαταθέσεως καὶ προηγουμένης τῆς πολιτείας συναίνεσεως, νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην². Καὶ τὰ πρῶτα, δικαιολογοῦντα τὴν γνώμην αὐτῶν ἐτόνιζον τὴν περίπτωσιν τοῦ Κερκύρας Ἀντωνίου Χαριάτου ἐκλεγέντος μὲν ὑπὸ τῆς Συνόδου ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν μὴ ἐγκριθέντος ὅμως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἐχρησιμοποιοῦν γνώμας Συνοδικῶν μελῶν πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἀπόψεων αὐτῶν· συγκεκριμένως δὲ ὁ Φωκίδος Δαυτὶδ Μολοχάδης κατὰ τὴν Συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 11 Ἀπριλίου 1877, ὅτε ἡ Κυβέρνησις ἀπήτησε παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου νὰ ἐπιληφθῇ ἐκ νέου τῆς ὑποθέσεως τῶν τριῶν Σιμωνιακῶν Ἀρχιερέων, ἀπεφάνητο γνώμην, συνάδουσαν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Πολιτείας³.

1. Πρβλ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἱεζικηλῆ· Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Ἐν Βόλῳ 1950 τ. Γ' σ. 286. Κατ' ἀκολουθίαν παρ' ἡμῖν, πρῶτος δέον νὰ θεωρηθῇ τὸ ἠθικόν, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πρόσωπον.

2. Σήμερον, ὡς γνωστόν, ἐκδίδεται διάταγμα, βάσει νόμου, δι' οὗ συγκαλεῖται ὁλόκληρος ἡ Ἱεραρχία πρὸς ἐκλογὴν Ἀρχιεπισκόπου.

3. Παραθέτομεν ὡς ἔχει τὴν περικοπὴν τῶν πρακτικῶν τῆς, ἐν λόγῳ, συνεδρίας. «Ἐγγραφον Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν (10084) 15-12-1876—Συνοδ. πρωτ. 689]1877) ἀπαντῶν ἐπὶ ὑποθέσεως τῶν, ἐκκλησιαστικῶς, ὑπὸ δίκην Ἀρχιερέων ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ δεδικασμένου, καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος δέον νὰ ἐκδικάσῃ αὐτὴν ταχέως ἐκδίδουσα ἀπόφασιν στηριζομένην ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων οἵτινες νὰ παρατεθῶσι καὶ οὐχὶ νὰ μνημονευθῶσιν ἀπλῶς ἐν τῇ ἀποφάσει, συμφῶνως πρὸς τὸ ΙΔ' ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς Νόμου.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὸ, ὡς ἄνω, ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῶν τριῶν καταδικασθέντων Ἀρχιερέων ἀπήτησεν, ὅτι κατὰ τὸ ΙΣΤ' ἄρθρον τοῦ ΣΑ' Νόμου τὰ καθήκοντα τοῦ Β. Ἐπιτρόπου εἶναι, νὰ παρευρίσκηται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ νὰ προσυπογράφη εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς· ἀμφότερα ταῦτα στηρίζονται ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐποπτείας. Τὸ δὲ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις μετεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸν Β. Ἐπίτροπον ἵνα, δι' αὐτοῦ, λαμβάνῃ γνώσιν τῶν τε πράξεων καὶ ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνό-

Ἄς ἀκούσωμεν ὁμως, τὰς, ἐν προκειμένῳ, γνώμας τῶν Σεβ. Συνο-

δου. Ὁ Β. Ἐπίτροπος παρὼν, κατὰ τὴν συνεδρίασιν ἐκείνην, καὶ ἀρνηθεὶς νὰ προσυπογράψῃ τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἀπόφασιν ἠρνήθη τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ, ὑπὸ τοῦ Νόμου, καθήκον· ἢ ἀπόφασις ὁμως τῆς Συνόδου εἶναι ἔγκυρος.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν δεύτερον λόγον τοῦ ὑπουργικοῦ ἐγγράφου παρατηρεῖ, ὅτι ὁ νόμος ἀπαιτῶν νὰ φέρωσι τὰ ἐγγραφα τῆς Συνόδου τὰς ὑπογραφὰς ὅλων τῶν ἀβόντων μέρος εἰς τὴν συζήτησιν ἔννοεῖ, τὴν ἀπαραίτητον παρουσίαν ὅλων τῶν Συνοδικῶν μελῶν, ἵνα γίνεται εὐρυτέρα ἡ συζήτησις εἰς τὰς δικαστικὰς ὑποθέσεις. Δὲν ἔννοεῖ νὰ δώσῃ δικαίωμα ἀρνήσεως ὑπογραφῆς εἰς τινὰ τῶν μελῶν αὐτῆς, διότι ἡ τοιαύτη ἀρνήσις, εἶναι ἀρνήσις ὑπηρεσίας καὶ ἐκπληρώσεως καθήκοντος. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀναγνώρισαν τὸ Ὑπουργεῖον τὸ ἔγκυρον τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης διώρισε, τῇ προτάσει τῆς Συνόδου, ἐπισκοπικὰς ἐπιτροπὰς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν τριῶν καταδικασθέντων Ἐπισκόπων. Διὰ ταῦτα ἡ Σύνοδος ἔκρινε νὰ παρακαλέσῃ τὸ Ὑπουργεῖον, ἵνα ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Βασιλικὴν ἔγκρισιν τὴν ἀπόφασιν, Αὐτῆς, ἐκείνην.

Ὁ Φωκίδος ἀντέλεξεν εἰς ταῦτα εἰπὼν, ὅτι ἀποδεχόμενος τὰς, ἐν τῷ Ὑπουργικῷ ἐγγράφῳ, ἐκτεθειμένους λόγους ὡς ὀρθοὺς, θεωρεῖ δι' αὐτοὺς ἀπαραίτητον χρέος τῆς Συνόδου, τὸ νὰ ἐπιλάβηται καὶ αὐτῆς τῆς, τῶν τριῶν ὑποδικῶν Ἀρχιερέων, ὑποθέσεως καὶ ἐκδῶσῃ νέαν ἐπ' αὐτῆς, ἀπόφασιν, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐπελάβετο δεδικασμένων, ὑπ' αὐτῆς, ὑποθέσεων ἢ ἐψηφισμένων προτάσεων ὑπογεγραμμένων μάλιστα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρ' Αὐτῇ, Β. Ἐπιτρόπου, μὴ ἔγκυριθαι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ α' ἐπειδὴ τὸ Ὑπουργεῖον οὐ παρεδέξατο τὴν ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1857 ὑπ' ἀριθ. 7057 Συνοδικὴν ἀπόφασιν ἀναβαλοῦσαν τὴν καθαίρεσιν κληρικῶν τινος, τοῦ ἐκ Ναυπακτίας πρεσβυτέρου Γεωργίου Ἀθανασίου καὶ περιορίσασαν αὐτὸν εἰς Μονὴν τινὰ τῆς Ἀνδρου, ἡ Σύνοδος ἐπελάβετο αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης καὶ καθήρεσε τὸν κληρικὸν ἐκεῖνον· β' ἐπειδὴ τὸ Ὑπουργεῖον οὐ παρεδέξατο τὴν, ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1868 ὑπ' ἀριθ. 6024, Συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐπιβαλοῦσαν εἰς τὸν Τριφυλίαν Ἰγνάτιον Ζερβόπουλον ποινὴν ἰσοβίου ἀργίας, ἡ Σύνοδος κατὰ τὴν ἐπομένην Συνοδικὴν περιόδον, ἀνήρεσε τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην· καὶ γ' ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐνέκρινε τὴν ἀπὸ 28 Ἰουλίου 1873 ὑπ' ἀριθ. 3127 Συνοδικὴν πρᾶξιν, καθ' ἣν ἡ Σύνοδος ἐξελέξατο καὶ ἐψήφισε τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Κερκύρας κ. Ἀντώνιον ὡς Μητροπολίτην Ἀθηνῶν προτείνασα τὴν αὐτοῦ μετάθεσιν, ἡ Σύνοδος κατὰ τὴν ἐπομένην Συνοδικὴν περιόδον ἐξελέξατο καὶ ἐψήφισεν ὡς Μητροπολίτην ἄλλον Ἀρχιερέα, τὸν νῦν Σεβ. Πρῶεδρον Αὐτῆς.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο παράδειγμα τοῦ Σεβ. Φωκίδος παρατηρεῖ ἡ πλειοψηφία τῆς Συνόδου, ὅτι ὁ Σεβ. Κερκύρας, κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου παρητήθη τῆς θέσεως τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς παρατήσεως ταύτης προέβη ἡ Σύνοδος εἰς ἐκλογὴν καὶ ἐψήφισε τὸν νῦν Μητροπολίτην.

Ὁ δὲ Σεβ. Φωκίδος ἀντιπαρατηρεῖ πρὸς τοῦτο τὸ τελευταῖον, ὅτι κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς 3 Μαΐου 1874 ἐθεωρήθη ἡ ἐκλογὴ ἐκείνη μὴ ὑφισταμένη καὶ ἄκυρος ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῆς Συνόδου ἀποτελεσθεῖσης ὑπὸ τῶν Σεβ. συνέδρων Ὑδρας καὶ Σπερσιῶν Νεοφύτου, Μεσσηνίας Προκοπίου (νῦν Μητροπολ' του) καὶ Λευκάδος Γρηγορίου οὐχὶ μόνον διότι αὐτὸς ὁ Σεβ. Κερκύρας Ἀντώνιος παρητήθη, κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς α'. Αὐγούστου 1873, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον διὰ πράξεως αὐτοῦ τῆς 12 Ἰανουαρίου 1874 δὲν παρεδέχθη αὐτὴν καὶ οὕτως ἀπεράνθησαν οἱ τρεῖς ὅτι «ἡ Σύνοδος ὀφείλει νὰ προβῇ (καὶ προέβη) εἰς ἐκλογὴν νέου Μητροπολίτου».

δικῶν συνέδρων. Πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον ὁ Πατρῶν λέγει. «Ἡ ἐμὴ γνώμη εἶναι καταφατικὴ στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἐξῆς λόγων :

α) ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας

β) ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ

γ) ἐπὶ τῶν θεσμῶν τῶν κανονιζόντων τὰς σχέσεις τοῦ Κράτους πρὸς Αὐτήν.

Α'. Ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας : Ἡ Οἰκου-
μενικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία (τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ, ἐπὶ τῶν Οἰκουμενικῶν
Συνόδων πρὸ τοῦ μεγάλου σχίσματος τῆς Δύσεως καὶ ἡ ἔκτοτε καὶ μέχρι
σήμερον γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο) εἶναι θεῖον ἴδρυμα, μὴ περιοριζομένη
εἰς ἓν ἔθνος, ἐκτεινομένη δὲ καὶ δυναμένη νὰ ἐκταθῆ ἐπὶ πάσης τῆς γῆς,
ὅλος ἰδιαιτέρα ἀπὸ τὰ πολιτεύματα τῶν ἀνθρώπων, σχετιζομένη πρὸς
αὐτά, ἀλλ' οὐδέποτε ὑποδουλομένη εἰς οὐδὲν κράτος κοσμικόν, διατηροῦσα
δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς καὶ ἐν μέσῳ κρατῶν ἀλλοθρήσκων
σχετιζομένη πρὸς πᾶν κράτος ἐπὶ σεβασμῶ τῶν ἐκατέρωθεν δικαιωμάτων,
συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα, ὅπερ ἔθηκε διὰ δύο μόνον προτάσεων ὁ
θεῖος αὐτῆς ἰδρυτὴς εἰπὼν «τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ
τῷ Θεῷ». Ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς πρὸς τὴν Πολιτείαν τοιαύτην ἔχει ἀνα-
πεπταμένην σημαίαν ἱερὰν ἡ Ἐκκλησία καὶ ὑπ' αὐτήν ἀγωνίζεται καὶ πᾶν
μέλος αὐτῆς, ἀλλὰ πρῶτιστα καὶ μάλιστα οἱ αὐτῆς Ἱεράρχαι, οἵτινες δικαίως
ἠθέλον χαρακτηρισθῆ ὡς προδόται, ἂν ποτε, ὁ μὴ γένοιτο, ἔθετον ὑπὸ
τοὺς πόδας οἰασθήποτε πολιτείας εἰς καταπάτησιν αὐτὴν τὴν ἱερὰν σημαίαν.

Τὰ λοιπὰ τέσσαρα μέλη τῆς Συνόδου παρατηροῦσιν ἐπίσης εἰς τὰς παρατη-
ρήσεις τοῦ Σεβ. Φωκίδος, ὅτι αὐταὶ δὲν ἔχουσιν σχέσιν πρὸς τὸ προκειμενον ζή-
τημα, καθ' ὅσον αἱ μὲν παρατηρήσεις αὐταὶ τοῦ Σεβ. Φωκίδος ἀναφέρονται εἰς
ἀποφάσεις νομοτύπως ἐκδοθείσας, ἡ δὲ προκειμένη ἀπόφασις τῆς Συνόδου θεωρεῖ-
ται ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ ἐγγράφου ἄκυρος ὡς μὴ ὑφισταμένη, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως
τῆς προσυπογραφῆς τοῦ Β. Ἐπιτρόπου. Ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐγγράφον τοῦτο, δι' οὗ
παρεκλήθη ἡ Σύνοδος νὰ ἐπανέλθῃ καὶ ἐπιληφθῆ αὐτῆς τῆς ἐκκρεμοῦς ὑποθέσεως
τῶν καταδικασθέντων Ἀρχιερέων τὰ ἄνωθι μέλη τῆς Συνόδου διαφωνοῦντα ἀπο-
δέχονται τὴν ὑπόθεσιν δεδικασμένην καὶ ἐγκυρον. Πρὸς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀντι-
παρατηρεῖ ὁμοίως ὁ Σεβ. Φωκίδος, ἀποφαίνεται γνώμην, ὅτι ἐμμένων εἰς τὰς ἄνωθι
μνημονευθείσας παρατηρήσεις αὐτοῦ προστίθῃσιν, ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς
ἄκυρος κατὰ τὸ στ'. ἄρθρον τοῦ ΣΑ'. Νόμου ὀρίζον ῥητῶς ὅτι «πᾶσα ἀπόφασις
ἡ πρᾶξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γινομένη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Β. Ἐπιτρόπου ἢ μὴ φέ-
ρουσα τὴν προσυπογραφὴν αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος*.

† Ὁ Ἀθηνῶν Προκόπιος Πρόεδρος

† Ὁ Ἰθάκης Γαβριήλ

† Ὁ Φωκίδος Λαυῖδ

† Ὁ Ἀνδρου καὶ Κέας Μητροπολίτης

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Δοσίθεος.

* Πρβλ. Βασίλ. Ἀτίση Μητροπολίτου πρ. Λήμνου : Ἡ ἀκύρωσις τῆς ἐκλογῆς
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας Ἀντωνίου Χαριάτου ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν
(28 Ἰουλίου 1878) ἐν «Θεολογία» ἔτ. 1951 Τ. ΚΒ'. σ. 1—26.

Ἄν τὰ δίκαια ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας ἐσεβάσθησαν πάντοτε οἱ ἀλλόθρησκοι καὶ δεσποτικαὶ Κυβερνήσεις, πολλῶ μᾶλλον ὀφείλουσι νὰ σέβωνται πολιτεῖαι φιλελεύθεροι καὶ Ἄνακτες χριστιανοί.

Ἐὰν δέ ποτε Κυβέρνησις τις ἤθελε καταπατήσῃ ἢ περιορίσῃ τὰ τῆς Ἐκκλησίας δικαιώματα, ἢ Κυβέρνησις αὕτη ἤθελε διαπράξῃ ἀδικίαν εἰς ὕψος κατὰ τῆς πηγῆς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων καὶ δὴ τῶν θείων καὶ ἱερῶν.

Τούτων οὕτως ἀναντιρρήτως ὁμολογουμένων τι εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ συνιστᾷ τὸ πρῶτον δικαίωμα τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας; Πρόδηλον τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ, ἐὰν ἀφαιρεθῇ, συναφαιρῆ καὶ πάντα τὰ ἄλλα αὐτῆς δικαιώματα καὶ δεσμεύει τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἐνέργειαν. Πρῶτον δικαίωμα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, ἐπομένως δὲ καὶ πάσης κατὰ μέρος αὐτοκεφάλου, εἶναι τὸ ἄνευ ἐπεμβάσεως καὶ ἐπιβολῆς καὶ περιορισμοῦ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρωθιεράρχου αὐτῆς. Διότι, ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι Κυβέρνησις τις οἰουδήποτε Κράτους δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ οὕτω τὴν ἐκλογὴν, ὥστε νὰ ἐκλέγῃται πρωθιεράρχης ὁ ὑποψήφιος αὐτῆς, τότε ἢ Κυβέρνησις αὕτη ἔχουσα εἰς χεῖρας αὐτῆς ὄργανόν της τὴν ὀρατὴν κεφαλὴν τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας δύναται νὰ διαθέτῃ ἐκάστοτε, δι' ὧν εὐπορεῖ κοσμικῶν μέσων καὶ ἓνα ἢ δύο συνέδρους καὶ τότε θὰ ἦγε κατὰ τὸ κοσμικὸν αὐτῆς πνεῦμα τὴν Ἐκκλησίαν ὑποδουλομένην εἰς τὰ νεύματα τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων. Ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀποδείκνυται, ὅτι αὕτη οὔτε ὑπῆρξέ ποτε, οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀξία τοῦ ὀνόματος αὐτῆς Ἐκκλησία Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησία Χριστιανικοῦ Κράτους, ἐὰν ἢ Πολιτεία ἤθελεν ἀπαγορεύσει τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς πρωθιεραρχικῆς ἐκλογῆς ἢ ἐπιτρέπῃ ἐκλογὴν ὑπὸ περιορισμοῦς ἢ καὶ δι' ὑποδείξεως ἴδιον αὐτῆς ὑποψήφιον, ὑποστηρίζουσα δι' ὧν διαθέτει πάντοτε ἀφθόνων μέσων. Ἐντεῦθεν ἐπεται καταδήλως, ὅτι τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ μόνῃ ταύτῃ ἀνήκει τὸ δικαίωμα, τοῦ νὰ κρίνῃ διὰ τῶν διοικούντων αὐτὴν Ἱεραρχῶν, ἂν καὶ πότε πρέπει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου της καὶ εἰς ποῖον πρόσωπον νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἑαυτῆς πηδαλιουχίαν. Ἄν ἢ πολιτεία ἤθελεν εἶπῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἦτοι εἰς τὴν διοικοῦσαν Ἱ. Σύνοδον δὲν σοὶ ἐπιτρέπω νὰ ἐκλέξῃς τώρα τὸν Πρόεδρόν σου ἢ δὲν σοὶ ἐπιτρέπω νὰ τὸν ἐκλέξῃς, ἂν δὲν μὲ ἐρωτήσης, ἢ δὲν σοὶ ἐπιτρέπω νὰ μεταθέσης ἄνευ προκλήσεως, σοὶ κλείω τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ ἂν θελήσης νὰ βαδίσης δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἐκλογὴν, σοὶ δηλῶ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἀναγνωρίσω τὴν τοιαύτην πρότασίν σου. Ἐκλεξόν μὲν τώρα, ἀλλὰ πρότεινον τρεῖς ἵνα ἐκλέξω ἐγὼ ἓνα, ὃν θέλω, καὶ πρότεινον ὃν ἐγὼ ὑποδεικνύω ὑποψήφιον, ἄλλως οὐδένα θὰ ἐπικυρώσω φανερόν, ὅτι οὕτω ἢ Πολιτεία ἤθελεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸ δικαίωμα, ὅπερ ἔχει ἄνωθεν. Ἄλλ' ὑπάρχει ἔγκλημα τόσον μέγα, ὅσον νὰ ὑποδουλοῖ τις τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν εἰς οἶαν-

δήποτε κοσμικὴν ἀρχὴν ἔστω καὶ τὴν ἀγιωτέραν; Ἄν δὲ μάλιστα ὁ τοῦτο πράττων ἤθελεν εἶναι ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἐκουσίως παραχωρῶν εἰς καταπάτησιν τὸ ἱερώτατον τοῦτο τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιωμάτων ἢ ἐξ ἀφειλείας καὶ ἀμελείας ἢ ἐξ ἄλλων κοσμικῶν συμφερόντων ἀνεχόμενος τὴν ἀφαίρεσιν ταύτην, ἐνῶ ἔπρεπε μέχρι καὶ θυσίας εἶναι νὰ ἀγωνισθῆ ἵνα μὴ καταπατῶνται τὰ ὅσια ταῦτα καὶ τὰ ἱερά; Ὡς ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ ἐλευθέρω καὶ ἀνεξάρτητος ἐκλογή τοῦ Προέδρου αὐτῆς εἶναι τὸ πρῶτον καὶ μέγα αὐτῆς δικαίωμα, ὅπερ παρέλαβε καὶ ἐκ παραδόσεως, διότι ἡ Μεγάλῃ Μήτηρ ἐκ τῆς ὁποίας ἡ θυγάτηρ προῆλθεν, ἡ αὐτοκέφαλος τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία, εἶναι ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὕτη καίτοι σχετιζομένη πρὸς μὴ χριστιανὴν πολιτείαν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ τὸν πρωθιεράρχην αὐτῆς καὶ τοὺς Μητροπολίτας αὐτεπαγγέλτως κατὰ τοὺς κανονισμοὺς αὐτῆς, οὕτως ὥστε εἰς ἓν φύλλον τῆς ἐπισήμου πατριαρχικῆς ἐφημερίδος ἀναγινώσκομεν, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Μητροπολίτης Βοδενῶν, εἰς δὲ τὸ ἐπόμενον, ὅτι ἐξελέγη ὡς τοιοῦτος ὁ τέως Ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος, ἡ δὲ πολιτεία εὐθὺς ἀναγνωρίζει τὸν ἐκλεγόμενον εἴτε Μητροπολίτην εἴτε Πστριάρχην. Τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, ἣν εἶχε καὶ ἔχει ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησία νὰ ἐκλέγῃ διὰ μεταθέσεως τοὺς Μητροπολίτας καὶ Πατριαρχας αὐτῆς, τὴν ἐλευθερίαν ταύτην παρέδωκεν ὅλως ἀκόλυτον καὶ ἀνεξάρτητον καὶ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτῆς, τὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος λέγουσα ἐν τῷ, δι' οὗ ἀνεγνώρισεν αὐτήν, Συνοδικῷ Τόμῳ τοῦ 1850 «Δαμιλεύομεν δ' αὐτῇ (τῇ Ἱ. Συνόδῳ τῆς Ἑλλάδος) καὶ πάσας τὰς προνομίας καὶ πάντα τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ παρομαρτοῦντα» καὶ κατωτέρω «τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, οἷον φέρ' εἰπεῖν, τὰ περὶ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας Ἀρχιερέων» καὶ τὰ λοιπά... «ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθῆσονται παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ Συνοδικῆς πράξεως, μὴ ἀντιβαινούσης τὸ παράπαν τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν συνόδων καὶ τοῖς πατροπαραδότοις ἐθίμοις καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας». Ταῦτα ἀδελφοὶ παρέδωκεν ἡ Μεγάλῃ Μήτηρ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτῆς καὶ νεωτέραν ἀδελφὴν, τὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ταῦτα δικαιοῦται νὰ ἀσκῆ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτως πάσης πολιτικῆς καὶ ἀντικανονικῆς ἐπεμβάσεως. Διὰ τῶν εἰρημένων, ἀναπτυχθέντος τοῦ πρώτου λόγου, δικαιολογεῖται, φρονῶ, ἀναντιρρήτως ἡ γνώμη μου, ὅτι ἔχει δικαίωμα ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ προβῆ αὐτεπαγγέλτως ἄνευ προκλήσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν.

(Συνεχίζεται)